

## บทที่ 7

### การตกลงรับของแทนเงิน

ในการกู้ยืมเงินกัน เมื่อถึงเวลาชำระเงิน คู่สัญญาอาจตกลงกันใหม่รับของอย่างอื่นแทนเงิน หรือในตอนนำเงินมาชำระอาจตกลงชำระด้วยสิ่งของอย่างอื่นแทนเงินก็ได้ กรณีนี้มีบทบัญญัติมาตรา 656 บัญญัติไว้ดังนี้

**มาตรา 656** “ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงิน และผู้กู้ยืมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนจำนวนเงินนั้นไซ้ ท่านให้คิดเป็นหนี้เงินค้างชำระโดยจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ

ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินกัน และผู้ให้กู้ยืมยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืมไซ้ หนี้อันระงับไปเพราะการชำระเช่นนั้น ท่านให้คิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ ความตกลงกันอย่างไร ๆ ขัดกับข้อความดังกล่าวมานี้ ท่านว่าเป็นโมฆะ”

#### 1. การรับของแทนเงินขณะทำสัญญากู้เงิน

ถ้าผู้กู้ยืมตกลงรับมอบสิ่งของ หรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนเงินให้ถือว่ามี การกู้ยืมเงินกันเท่าจำนวนราคาสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นโดยคิดในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ และเมื่อเป็นการกู้ยืมเงินกันในตอนชำระหนี้จึงต้องคืนเป็นเงิน ไม่ใช่คืนเป็นสิ่งของ

#### 2. การรับของแทนเงิน ขณะชำระหนี้

ถ้าผู้ให้กู้ยืมตกลงรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้ยืม กฎหมายให้ถือว่ามี การชำระหนี้เป็นจำนวนเท่าราคาสิ่งของหรือทรัพย์สินอื่นนั้น โดยคำนวณราคาสิ่งของดังกล่าวในเวลา ณ สถานที่ส่งมอบ หากคำนวณออกมาได้เป็นจำนวนเท่าใดแปลว่าได้ชำระหนี้แล้วในจำนวนดังกล่าว หากยังคงค้างชำระก็ต้องหา มาเพิ่มอีกให้ครบ แต่หากหนี้เกลื่อนกลืนกันแล้ว ก็ไม่ต้องมีการชำระเพิ่มอีก

ส่วนการตกลงกันเป็นอย่างอื่นที่ขัดกับวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ตกเป็นโมฆะ นั้นหมายความว่า บางครั้งคู่กรณีอาจตกลงกันกำหนดราคาสิ่งของโดยเอาความพอใจของตนเองเป็นตัวกำหนด ไม่คำนึงถึงราคาท้องตลาด ข้อตกลงอย่างนี้จึงตกเป็นโมฆะ

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 351/2522** กู้เงินมีข้อสัญญาว่า ถ้าไม่ใช้เงินคืนตามกำหนดยอมโอนที่ดินตามโฉนดชำระหนี้ให้โดยไม่คำนึงถึงราคาที่ดิน ฝ่าฝืนมาตรา 656 วรรคสอง ตกเป็นโมฆะตามวรรคสาม บังคับให้โอนที่ดินชำระหนี้ไม่ได้

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2559/2522** การที่ผู้ให้กู้และผู้ถูกลงกันในสัญญากู้ยืม เช่นว่า ผู้ให้กู้ยินยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นชำระแทนจำนวนเงินโดยไม่คำนึงถึงราคาท้องตลาด แห่งทรัพย์สินหรือสิ่งของในเวลาและสถานที่ที่ส่งมอบนั้น ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการขัดต่อมาตรา 656 วรรคสอง จึงตกเป็นโมฆะผู้กู้ต้องใช้เงินตามสัญญา

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 267/2524** ผู้ตายยืมเงินผู้ร้องไปโดยทำสัญญากับผู้ร้องว่า ถ้าชำระหนี้ไม่ได้จะโอนที่ดินทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องเป็นการชำระหนี้แทน เป็นการตกลงกันให้เอาทรัพย์สินชำระหนี้แทนเงินกู้ยืม โดยมีได้คำนึงถึงราคาทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบ ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 656 วรรคสอง ตกเป็นโมฆะตามวรรคสาม ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิบังคับให้มีการโอนที่ดินมรดกเป็นการชำระหนี้แก่ผู้ร้องโดยเจาะจง คงมีสิทธิขอให้บังคับชำระหนี้อันเป็นสิทธิของเจ้าหนี้โดยทั่วไป

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 379/2524** ข้อความในสัญญากู้ที่ว่า “ถ้าข้าพเจ้าไม่นำเงินต้นและดอกเบี้ยมาชำระภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันทำสัญญานี้ ข้าพเจ้ายอมยกที่ดินแปลงนี้ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของท่านแทนเงินกู้” นั้น ไม่ระบุให้ปรากฏว่าที่ดินแปลงพิพาทมีราคาเท่าใดเท่ากับราคาในท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบหรือไม่ก็ไม่ปรากฏข้อความดังกล่าว จึงเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 656 วรรคสอง โดยขัดแย้ง ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 656 วรรคสาม

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2113/2529** หนี้ตามสัญญากู้ยืมที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า ยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้เงินกู้ซึ่งทำให้หนี้นั้นระงับต่อเมื่อตกลงกันให้คิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของ หรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและสถานที่ส่งมอบ เมื่อไม่ได้ตกลงกันในเรื่องผู้ให้กู้จะยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้โดยคิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของ หรือทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบ แต่กลับมีข้อสัญญาให้ผู้กู้โอนสิทธิการเช่าให้แก่ผู้ให้กู้ตามที่ผู้ให้กู้ต้องการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิแห่งการเช่านั้นมีราคาเท่าใด ข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 656 วรรคสอง ตกเป็นโมฆะ